

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Pormestari 23.3.2023 § 30

Lausunto oikeusministeriölle lautamiesten valintatapaa koskevasta arviomuistiosta

Pormestari antoi oikeusministeriölle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki pitää lautamiesten valintatavan tulevaisuuden selvittämistä kannatettavana ja katsoo, että arviomuistiossa on kiinnitetty huomiota oikeisiin seikkoihin. Työtä tulee jatkaa eteenpäin laajemmalla selvityksellä valintatavan vaihtoehtoista tai laajemmalla lautamiesjärjestelmän kokonaisarviointilla.

Lautamiesten nykyinen valintatapa kytkee heidät kunnallisten luottamushenkilöiden valintamenettelyyn ja siten sen poliittiseen luonteeseen, vaikka kyseessä on valtion luottamustoimi ja tuomarin tehtävä. Koska tehtävä merkittävästi eroaa kunnallisista luottamustehtävistä, on tärkeää arviomuistiossa aloitetulla tavalla selvittää, olisiko luontevampaa, jos valinta tehtäisiin tuomioistuineläytöksen sisällä. Tuomioistuimen ja tuomarien riippumattomuuden ideaalin kannalta tämä valintatavan vaihtaminen olisi perusteltua.

Lautamiesten ratkaisutoimintaan osallistumisen keskeisenä perusteena on pidetty sitä, että he edustavat kansan oikeustajua, valvovat oikeudenkäyttöä käräjäoikeuksissa ja varmistavat käsittelyn julkisuuden. Näiden perusteiden toteuttamiseksi ei ole välttämätöntä, että juuri kunnat vastaavat valintamenettelystä. Aiemmin lautamiesjärjestelmän vahvana perusteena on myös ollut, että paikallisten lautamiesten myötä tuomioistuin saa tietoa paikallisista olosuhteista. Yhteiskunnan ja

tuomioistuinlaitoksen muutosten myötä tämä peruste ei liene enää relevantti tai perustele sitä, miksi juuri kuntien valtuustojen tulisi tehdä lautamiesvalinnat. Tätä kautta kuitenkin periaate kytkeytymisestä juuri paikallisyhteisöön ja paikalliseen oikeusyhteisöön on vahvin.

Valintatavan vaihtaminen ja erityisesti sen keskittäminen voisi myös kokonaisuudessaan tehostaa valintamenettelyä, joskin olemassa olevien ja vuosien kuluessa toimiviksi tehtyjen nykyisten valintaprosessien muuttaminen varmasti myös veisi alkuvaiheessa resursseja. Käytännössä työ ei vähenisi, jos lautamiesten määrä säilyy nykyistä vastaavana. Valtuustoryhmillä (puolueilla) eri kunnissa on luontevat kanavat lautamiesten rekrytointiin, ja tämän rekrytoinnin siirtäminen tuomioistuinlaitokselle virkатыönä hoidettavaksi ei välttämättä olisi tehokasta tai tarkoituksenmukaista.

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

Helsingin kaupungilla ei arviomuistiossa esitetyillä perusteilla ole kantaa asiaan.

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtäväänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

Helsingin kaupungilla ei arviomuistiossa esitetyillä perusteilla ole kantaa asiaan.

4. Jos lautamiesehdokkaita olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokkaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

Helsingin kaupungilla ei arviomuistiossa esitetyillä perusteilla ole kantaa asiaan.

5. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

Helsingin kaupungilla ei arviomuistiossa esitetyillä perusteilla ole kantaa asiaan.

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

-

Eid Terttu
Helsingin kaupunki